

oportet esse aliquid, quod sit necesse esse, cuius esse neque incepti, nec desinet. Quarta via est ex ordine rerum in entitate, & bonitate. Nam certimus, quædam alius esse meliora, nobiliora, atque perfectiora. Idcirco oportet vnum esse summum, & optimum. Nam maius, & minus dicitur secundum accessum ad aliquid primum simpliciter tale. Quinta via est ex ordine regiminis vniuersorum. Videmus enim, quod naturalia cognitione carentia ad certum finem mouentur, quem etiam vt frequentius, adipiscuntur. Non ergo ita a se ipsis mouentur, neque a casu, sed ab autore naturæ, qui ipsi finem præstituit, ac inclinationem naturalem ad proprium finem impressit. Quæ etenim finem non noiscunt, nõ tendunt in eum, nisi a superiori cognoscente dirigantur. Hæc Thomas loco præfacto. ¶ Qui & in Summa contra gentiles libro primo, hanc rationem sic format: Impossibile est contraria, & dissonantia in vnum ordinem concordare semper, aut pluries, nisi alicuius superioris gubernatione, ex qua omnibus, singulisque tribuitur ad certum tendere finem. Sed in mundo videmus res diuersarum naturarum in vnum ordinem concordare, non vt raro, aut a casu, sed semper, vel in parte maiori. oportet ergo aliquem esse, cuius providentia mundus gubernetur, ac diuersa in vnum ordinem redigantur. & hic dicimus Deum. Et hæc ratio a Damasceno inducitur, quam & s. Physicorum innot commentator. Hæc Thomas.

Aegidius. ¶ Insuper de hac scribit Aegidius: Quamuis reperiantur, quædam esse sic vnum, vt in eis non existat diuersitas, non tamen possibile est, aliqua esse ita diuersa, quod in eis, non inueniatur vnitas, quædam. propter quod scribitur in prima propositione Procli Platonici: Omnis multitudo participat aequaliter vno. Et 13. de diuinis nominibus capitulo, sanctus Dionysius loquitur: Neque enim est multitudo, non participans vno. quæ enim sunt accidentibus multa, sunt vnum subiecto: & quæ multa sunt numero, vnum sunt specie. & quæ multa sunt speciebus, vnum sunt genere: & quæ sunt multa processionibus, sunt vnum principio: hoc est, quæ sunt multa generibus, sunt vnum analogia. Dicuntur enim diuersa genere, diuersa esse processionibus: quia secundum generum variationes, uariantur, & processionibus. In genere nanque colorum est processus ab albo in nigrum, in genere quoque saporum non ab albo, sed ab amaro est processus in dulce. Si ergo sunt plures veri dij, oportet quod aliquo prædictorum modorum participant vnitatem. quod dici non potest. Non enim sunt plura accidentibus, & vnum subiecto, cum Deus sit ens simplex, purum, & abstractum. Nec sunt vnum specie, & numero differentes, quoniam talis pluralitas contingit ex parte materiæ, ut dicitur septimo metaphysicæ. Deus autem est purus actus. Nec dici potest, quod specie differant, & genere vnum sint, quia sic esset in eis compositio ex genere, & differentia, & esset in eis, aliquid potentiale, a quo genus acciperetur: & esse limitatum haberent, non perfectum, & infinitum. Nec sunt vnum analogia, quia sic non essent æquales. nec omnes absolute perfecti. Præterea, si sunt plures dij, aut sunt eiusdem naturæ, aut non: si sunt eiusdem naturæ: ergo cum in Deo sint vnum, & idem natura, & esse, erunt simpliciter vnum: si verò non sunt eiusdem naturæ, tunc si vnum est Deus, alius non est Deus. siquidem ille tantum est Deus, qui habet deitatis naturam. Hinc concludit philoso-

phus 12. Metaphysicæ, quod vnum est principatissimum, vniuersumque, princeps, quia videlicet entia nolunt male disponi, pluralitas autem principum mala. Hæc Aegidius.

¶ Vnde Richardus: Vnum tantummodo esse Deum, rationibus, autoritatibusque probatur. Ait enim: Auicenna 1. Metaphysicæ suæ: Ei quod omnino necesse esse, impossibile est aliquid esse compar, & illud necesse esse nominat Deum. Non quoque Metaphysicæ suæ: Vniuersitas, inquit, habet principium, quod est vnum: quia non est aliquid ei nullo modo in suo esse communicans, & propter hanc unitatem impar est ei aliud omne. Trismegistus etiam in libro de diuinitate ad Asclepium, dicit: Vnus est mundus, & vnus est Deus. Vnde, & Plato in primo Timæo, ex unitate exemplaris mundi in mente diuina probat, quod vnus sit mundus. Denique Anselmus in Monologion: Omnes inquit, creaturæ aliquam habent connexionem, quoniam partes sunt mundi vni. Connexionem autem diuersorum oportet reducere ad aliquid vnum. In prologion quoque arguit: Deus est id, quo maius cogitari non potest, & tale ens oportet esse non solum in apprehensionibus, sed item in re: quia quod solum est in apprehensione, non est id, quo maius cogitari non potest. Hæc Richardus.

¶ Ad istud probandum Antiocho de rensis in exordio Summæ suæ, Guilielmus Parrhisiensis primo libro de vniuerso, Durandus in Scripto primi, multa efficaciam induxerunt motiua: quæ breuitati studens omittit, quia & virtualiter pro magna parte iam habita sunt.

¶ Postremo Alexander ad idem probandum, primo inducit argumentum Richardi de sancto Victore, qui in libro suo de Trinitate, sic arguit: Videmus quod multa habeant suum esse ab aliquo, ergo oportet deuenire ad aliquid, quod non habet esse suum aliunde, & illud oportet esse æternum, cum nil possit seipsum producere. Secundo inducit rationem Damasceni, quia omnè ens est vel causabile, vel in causabile: quod autem incausabile, hoc est æternum, & inde pendens, nec alio indigens, vt præ Deum: quod vero causabile, hoc est aliquo modo veribile, indigens, & imperfectum: ergo oportet illud a perfecto, & independente fluxisse. Tertio arguit sic, Tota vniuersitas causarum est causata, siue dicatur infinita, siue finita. Cumque nil sit sibipsum causa, oportet, quod extra, & supra se habeat causam sui efficientem. nec potest esse circulatio in causis efficientibus, & causalis. Nam si sequeretur, quod idem esset prius, & posterius se in essendo. Idcirco oportet esse vnum summam, & primam omnium causam, in qua sit status: quæ quamuis non ordineatur ad alia, omnia tamen ordinatur ad ipsam, & sic ipsa est primum in ordine entium. Hæc Alexander. Qui, & alijs modis idem demonstrat ex verbis Augustini, & Anselmi.

¶ Nunc instantiæ in oppositum factæ, soluendæ sunt: & ad primam dicit Albertus, quod secundum veram artem mathematicæ, nomen hoc Deus non habet plurale, quia designat ens vnum incommuniabile: & quando pluraliter dicitur, non proprie neque vniuocè sumitur, sed pro his, qui aliquo modo participatiuè dij vocantur.

¶ Ad secundam dicendum, quod non esset bonum esse plura bona infinita, cum sit in se prolixius impossibile, & cõsistere ordinem rerum, nec bono perfectio in creato, & infinito potest fieri bonitatis additio, sed solum bono creato. ¶ Ad tertiam dicit Bonauentura

Aristotel.

Richard.

Auicenna.

Trismegist.

Guilielm.

Durandus

Hales.

Damasc.

Alberti re
sponso ad
miltiam
primam.
Deus pro
prie plura
li caret.

Ad 2.

Ad 3.